

Sygn. akt: IV Ca 489/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 sierpnia 2016 r.

Sąd Okręgowy w Płocku IV Wydział Cywilny – Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący – SSO Waclaw Banasik (spr.)

Sędziowie SSO Małgorzata Szeromska

SSO Katarzyna Mirek - Kwaśnicka

Protokolant st. sekr. sąd. Katarzyna Gątarek

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 31 sierpnia 2016 r. w P.

sprawy z powództwa **W. M.**

przeciwko **G. L. (1)**

o stwierdzenie nieważności aktu notarialnego

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego w Gostyninie z dnia 4 kwietnia 2016 r.

sygn. akt I C 965/15

oddala apelację.

Małgorzata Szeromska Waclaw Banasik Katarzyna Mirek - Kwaśnicka

IV Ca 489/16

UZASADNIENIE

W dniu 29 grudnia 2015 r. powódka W. M. wniosła pozew o unieważnienie aktu notarialnego nr (...) z dnia 17 grudnia 2015 roku w części dotyczącej jego § 4 oraz o wszczęcie postępowania mającego na celu korektę także innych zapisów tego dokumentu. W uzasadnieniu podniosła, że stający do aktu G. L. (1) podał w nim nieprawdę. Nieprawdziwy jest przede wszystkim zapis mówiący o tym, że nieruchomości położona w H. oznaczona numerem działki (...) jest w jego posiadaniu, ponieważ od dawna na podstawie umowy z wcześniejszym dzierżawcą jej faktycznym użytkownikiem jest powódka wraz ze swoim mężem. Okoliczność tą potwierdzić ma decyzja podatkowa na rok 2015, o którą powódka wystąpiła do Urzędu Gminy w S., ale postępowanie to jeszcze nie zakończyło się.

Na rozprawie w dniu 4 kwietnia 2016 roku powódka W. M. poparła powództwo. Dodała, iż nie kwestionuje aktu w całości, nie kwestionuje praw G. L. (1) do działki nr (...), jako spadkobiercy, ani jego praw cywilnych do nabycia praw spadkowych rodzeństwa, a kwestionuje konkretne zapisy tego aktu i sposób jego sporządzenia.

Sąd Rejonowy w Gostyninie wyrokiem z dnia 4 kwietnia 2016 r. w sprawie I C 965/15 powództwo to oddalił i zasądził od powódki W. M. na rzecz pozwanego G. L. (2) kwotę 136 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Podstawa tego wyroku były następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne.

Nieruchomość objęta kwestionowanym przez powódkę aktem notarialnym stanowiła własność rodziców pozwanego. Zgodnie z prawomocnym postanowieniem Sądu Rejonowego w Gostyninie wydanym w sprawie I Ns 345/15 z dnia 2 września 2015 roku spadek po C. L. i B. L. nabyły ich dzieci B. S., M. L. i G. L. (1) po 1/3 części każde z nich. W dniu 17 grudnia 2015 roku została zawarta pomiędzy spadkobiercami umowa darowizny udziałów w nieruchomości położonej w H. oznaczonej, jako działka nr (...), o powierzchni 1,63ha, przysługujących M. L. i B. S. na rzecz pozwanego G. L. (1), w formie aktu notarialnego sporządzonego przed notariuszem w G. B. D.. Zgodnie z § 3 umowy udziały w nieruchomości zostały darowane wraz z prawami i roszczeniami związanymi z darowanymi udziałami we współwłasności, zaś w § 4 pozwany oświadczył, że nieruchomość znajduje się w jego posiadaniu i z chwilą zawarcia umowy na pozwanego przechodzi posiadanie samoistne oraz ciężary i korzyści związane z przedmiotem umowy.

Pozwana zapoznała się z treścią tego dokumentu w Urzędzie Gminy S.. Zgodnie z jej relacjami, w akcie tym brak jest wzmianki o użytkowaniu przez nią części działki w momencie nabycia jej przez pozwanego oraz o uregulowaniu nakładów poniesionych w trakcie użytkowania. Nieruchomość ta nie była zatem wolna od obciążeń, a taki zapis widnieje w akcie notarialnym. Powódka wyjaśniła, że działkę oznaczoną nr (...), która graniczy z jej gospodarstwem, użytkuje od 2007 roku w całości, z wyłączeniem tej części, która się do tego nie nadawała. Powódka podała, że corocznie wykaszła działkę i wypasała na tej działce kozy, choć miała świadomość, że nie jest ona jej własnością. Na dzień dzisiejszy nie jest już posiadaniu tej nieruchomości.

Zdaniem Sądu Rejonowego powództwo wniesione przez W. M. jest pozbawione jakichkolwiek podstaw faktycznych i prawnych, dlatego podlegało oddaleniu.

Opierając powództwo na treści art. 189 k.p.c. strona powodowa mogła domagać się ustalenia prawa lub faktu mającego charakter prawotwórczy. Powództwo o ustalenie uregulowane w tym przepisie nie może zmierzać do ukształtowania prawa, wyrok uwzględniający powództwo może mieć wyłącznie charakter deklaratoryjny i nie może być egzekwowany w trybie postępowania egzekucyjnego. Tymczasem powódka, po pierwsze, nie wskazała żadnego przepisu prawa, do którego naruszenia miałyby dojść przy sporządzaniu umowy pomiędzy pozwanym i jego rodzeństwem, a którego naruszenie skutkowałoby jeszcze sankcją nieważności takiej umowy. Twierdzenia powódki o tym, że poszczególne zapisy aktu notarialnego nie są zgodne z, postrzeganą przez powódkę w sposób niezwykle subiektywny rzeczywistością, nawet gdyby były prawdziwe, nie skutkują uznaniem takiej umowy za nieważną. Po drugie, jeżeli przyjąć, że powódka wskazałaby na naruszenie prawa skutkujące nieważnością umowy – w takiej sytuacji winna była wykazać swój interes prawny w ustaleniu takiego faktu prawotwórczego. Tymczasem powódka nie wskazała w jaki sposób ustalenie tego faktu będzie miało wpływ na sferę jej praw i obowiązków. Należy wskazać, że przede wszystkim, to nie ona była stroną umowy, ani właścicielką nieruchomości, której umowa dotyczyła (czego zresztą powódka nie kwestionowała). Wręcz przeciwnie nie kwestionowała praw pozwanego do przedmiotowej nieruchomości. Rzekome nakłady, poczynione na przedmiotowa nieruchomość (które pozwany nazwał szkodnictwem – wysypywanie śmieci, składowanie narzędzi rolniczych, pojazdów oraz wydobywanie piasku) nie stanowią podstawy do dochodzenia ustalenia nieważności umowy darowizny dokonanej pomiędzy rodzeństwem pozwanego, a samym G. L. (1).

Z podanych wyżej względów Sąd Rejonowy powództwo oddalił na podstawie art.189 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. O kosztach postępowania Sąd I instancji orzekł w oparciu o zasadę odpowiedzialności za wynik postępowania wyrażoną w art. 98 k.p.c.

Apelację do tego wyroku złożyła powódka W. M.. Wskazując na to że wyrok jest oczywiście niezasadny, kwestionowany bowiem akt notarialny nie uwzględnia jej rolniczego użytkowania faktycznego nieruchomości od 2007 roku 1 lutego 2016 roku, apelująca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz wezwanie G. L. (1) do uznania wartości jej

użytkowania za okres od 2007 roku do 1 lutego 2016 roku w kwocie 16.847 zł w formie ugody, o rozliczenie tej kwoty w umowie dzierżawy długoterminowej tych gruntów rolniczych lub w umowie dzierżawy minimum sześcioletniej oraz w umowie sprzedaży, wniosła również o niezwłoczne przewrócenie użytkowania gruntów rolniczych do jej gospodarstwa najpóźniej do 5 czerwca 2016 roku oraz o ujawnienie od kiedy G. L. (1) jest świadomy że w skład spadku po rodzicach wchodzi również działkę (...) grunty pod rowami o powierzchni 0,07 ha. Apelująca chciałaby aby powyższe kwestie zostały zawarte w formie ugody na pierwszej rozprawie sądowej lub wcześniej po ujawnieniu kosztorysu prac wykonanych w 2016 roku na koszt G. L. (1).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Wbrew zarzutom apelacji, Sąd Rejonowy nie naruszył przepisów postępowania i w dostatecznie ustalonym stanie faktycznym uznał, że nie ma podstaw do stosowania przepisu art. 189 k.p.c., a powódka nie dysponuje interesem prawnym w żądaniu ustalenia, że zawarte w § 4 kwestionowanej umowy oświadczenie nie jest prawdziwe.

Sąd drugiej instancji podziela w całości poczynione ustalenia faktyczne i ocenę prawną Sądu Rejonowego i przyjmuje je za własne uznając, że podstawa faktyczna została ustalona poprawnie i dostatecznie.

Przede wszystkim wskazać należy, że kwestionowany przez powódkę zapis § 4 umowy zawiera jedynie oświadczenie wiedzy pozwanego, a nie oświadczenie woli, dlatego nie jest dopuszczalne ustalenie jego nieważności na podstawie art. 189 k.p.c.

Niezależnie jednak od oceny, czy okoliczność faktyczną związaną z objęciem przedmiotowej nieruchomości uznać za fakt prawotwórczy, czy jedynie za fakt relewantny prawnie dla określonego stosunku prawnego, zgodzić należy się z Sądem pierwszej instancji, że po stronie powódki nie było interesu prawnego w wytoczeniu takiego powództwa.

Jak wielokrotnie wskazywał Sąd Najwyższy interes prawny, o którym mowa w art. 189 k.p.c. należy rozumieć, jako obiektywnie występującą potrzebę ochrony sfery prawnej strony powodowej, której prawa zostały lub mogą zostać zagrożone, bądź też występuje stan niepewności co do istnienia lub treści tych praw. Interes prawny powinien być pojmowany szeroko, jako potrzeba wprowadzenia pewności co do istnienia określonego stosunku prawnego lub prawa, w celu zapewnienia stronie powodowej pełnej ochrony prawnej w zakresie wszystkich możliwych skutków prawnych, jakie występują obecnie oraz jakie obiektywnie rzecz biorąc mogą wystąpić w przyszłości, jako następstwa spornego stosunku prawnego lub prawa. Ocena istnienia interesu prawnego wymaga zindywidualizowanych, elastycznych kryteriów, uwzględniających celowościowe podstawy powództwa wytoczonego w oparciu o art. 189 k.p.c., a jednym z tych kryteriów jest znaczenie, jakie wyrok ustalający wywarłby na sytuację prawną strony powodowej obecnie i w przyszłości. O występowaniu interesu prawnego świadczy możliwość stanowczego zakończenia tym wyrokiem sporu obecnie występującego, jak i sporów, które mogą z kwestionowanego stosunku prawnego wystąpić w przyszłości, zaś przeciwko istnieniu interesu prawnego przemawia możliwość uzyskania pełniejszej ochrony praw powoda w drodze innego powództwa (porównaj między innymi wyroki z 19 lutego 2002 r., IV CKN 769/00, OSNC 2003/1/13, z 30 listopada 2005 r. III CK 277/05, z 29 marca 2012 r. I CSK 325/11 i z 15 maja 2013 r. III CSK 254/12, niepubl.).

W szczególności przyjmuje się, że jeżeli stronie powodowej przysługuje dalej idące powództwo o świadczenie, to w zasadzie nie ma on interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie stosunku prawnego lub prawa. Również wówczas, gdy przeciwko stronie powodowej wytoczone zostało powództwo o świadczenie, mające podstawę w stosunku prawnym, co do którego twierdzi ona, że nie istnieje, strona powodowa traci interes prawny w żądaniu ustalenia, jeżeli może w tamtym procesie podnieść taki zarzut jako niweczący roszczenie.

Prawdziwe intencje powódki, co do celu niniejszego postępowania, ujawnione zostały w apelacji, w której sformułowała ona konkretne roszczenia o świadczenie: zapłatę, przywrócenie utraconego posiadania, ukształtowanie prawa na przyszłość. Tym samym, jak prawidłowo uznał Sąd Rejonowy, powódka nie wykazała, by przysługiwał jej

interes prawny w wytoczeniu powództwa opartego na przepisie art. 189 k.p.c. Sąd Okręgowy nie mógł uwzględnić, zawartej w apelacji modyfikacji roszczenia powódki, a to z uwagi na zakaz wynikający z treści art. 383 k.p.c.

Z podanych wyżej względów Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. apelację oddalił.

Wacław Banasik

Małgorzata Szeromska Katarzyna Mirek - Kwaśnicka